

Сушицька Ю.О.,
старший викладач кафедри права
та правоохоронної діяльності
м. Житомир

Гусаківська А.В.
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Вже 8-й рік в Україні йде війна за свободу для нашого народу, у той час як Росія свідомо ігнорує норми міжнародного права та систематично порушує їх. Початок повномасштабного вторгнення вкотре показав усьому світу, що країні-агресору немає місця у цивілізованому світі, адже прагнення до захоплення територій насильницьким шляхом не входить до цінностей демократичного суспільства. Зараз головною метою для усіх країн є співпраця задля закінчення війни та настання миру, відновлення правди і запобігання збройним конфліктам у майбутньому. Варто зазначити, що міжнародні відносини у період війни відіграють провідну роль, оскільки допомога у боротьбі зі збройною агресією пришвидшує настання миру та відновлення справедливості.

Від 24 лютого 2022 року Україну почала підтримувати більшість країн як грошовою, так і військовою допомогою. На даний час, це країни Європи та США. Особливе місце, серед даної підтримки, займає Закон про ленд-ліз, схвалений Конгресом Сполучених Штатів Америки 7 квітня поточного року. Підписаний на 9 травня Джо Байденом даний документ, нагадує про аналогічну програму, яка діяла в роки Другої світової війни. [1]

Ленд-ліз — (від англ. lend — «позичати» і lease — «здавати в оренду, внайми») — політика, згідно з якою США постачають своїм союзникам боєприпаси, техніку, продовольство, стратегічну сировину, включаючи нафтопродукти та матеріальні засоби. Закон про ленд-ліз за всю історію був прийнятий двічі: вперше був підписаний 11 березня 1941 року Франкліном Рузвельтом, з метою розгрому нацистської Німеччини та її союзників. Вдруге такий документ з'явився під час російсько-української війни.

Дія першої програми закону завершилася 20 вересня 1945 року. Загалом така допомога є безкоштовною, хоча деяку техніку, зокрема кораблі, повернули після Другої світової війни. Натомість США отримали оренду армійських і військово-морських баз на території союзників під час війни. [2]

Допомога надходила 42 країнам. Основними реципієнтами стали Велика Британія, а також СРСР, Франція, Китай і країни Британської Співдружності. Загальний обсяг програми, у цінах 1941—1945 років, склав більше 50 мільярдів доларів, що еквівалентно 690 мільярдам доларів у 2020 році. Обсяг допомоги Радянському Союзу — 11,3 мільярдів доларів. За оцінками окремих західних фахівців, загальна допомога країн Заходу СРСР сягнула близько 19 мільярдів доларів. У СРСР певне значення поставок визнавали, проте свідомо применшували. З 1947 року відомий економіст Микола Вознесенський

наголошував, що загальний розмір допомоги західних країн Радянському Союзу за ленд-лізом складав усього близько 4% від засобів, витрачених країною на війну. А танки й авіацію постачали в основному застарілих моделей. Цей міф мав підкреслити виключний внесок СРСР в перемогу. При цьому особливу увагу зосереджували на применшенні ролі союзників. Натомість історики й економісти країн Північної Америки та Європи наголошували, що без ленд-лізу Радянський Союз навряд чи зупинив німецьку агресію.

Загалом за ленд-лізом СРСР отримав:

- 622 тисячі тон залізничних рейок (понад 56% від власного виробництва);
- 1 900 паровозів (у 2,4 рази більше, ніж кількість виготовлених у СРСР за роки війни) і 11 075 вагонів (більше у 10,2 рази);
- 3 мільйони 606 тисяч автопокришок (43%);
- 610 тисяч тон цукру (42%), 664,6 тисяч тон м'ясних консервів (108%).

США і Британська імперія надали понад 18% авіабензину, використаного за роки війни радянською авіацією. Продовольства, яке було доставлено в СРСР за ленд-лізом, вистачило б для того, щоб годувати армію в 10 мільйонів осіб протягом 1 688 діб, тобто упродовж усієї війни. [3]

Закон про ленд-ліз для оборони демократії Україною від 2022 року — це акт Конгресу Сполучених Штатів, за яким українському урядові постачатимуться матеріальні засоби в спосіб, подібний до ленд-лізу під час Другої світової війни. Закон про ленд-ліз усуває бюрократичні перешкоди та дозволяє уряду США швидко надавати озброєння та інші матеріально-технічні ресурси Україні чи урядам східноєвропейських країн, які зіткнулися з вторгненням Росії в Україну, для ведення бойових дій. Зазначається, що військова допомога в рамках ленд-лізу почне надходити в Україну з початку нового фінансового року в Сполучених Штатах, тобто з жовтня 2022 року. До цього часу вся військова допомога Україні надходить поза ленд-лізом безкоштовно.

Видання The Insider, зазначає, що будь-яке військове обладнання втрачене в бою, поставлене за програмою ленд-лізу, списується, і держава, яка отримала допомогу, не повинна за її платити. А обладнання, яке залишилося цілим, Україна може безкоштовно повернути. Перераховувати гроші США буде необхідно, якщо Україна вирішить залишити вціліле озброєння у себе та після бойових дій. [4] Загалом від 24 лютого США надали Україні військової допомоги на суму 10,6 млрд доларів і надалі продовжують демонструвати підтримку нашій державі. [5]

За словами політичного консультанта, керівника "Центру військово-правових досліджень" Олександра Мусієнка, закон про ленд-ліз, має чотири основні переваги для України:

- скорочення терміну надання військової допомоги;
- розширення тієї допомоги, яка надається Сполученими Штатами;
- допомога Україні стане пріоритетним завданням в оборонній та безпековій сферах США;

•Україна зможе отримувати будь-яку зброю, на яку подаватиме запит. [6]

Військовий експерт Петро Черник зазначив, що перелом у війні може розпочатися разом із дією ленд-лізу. На думку інших експертів, запровадження цієї програми зможе спростити процедуру надання США допомоги Україні. Адже зараз будь-які процеси з постачання зброї проходять через різних американських чиновників, що значно уповільнює весь процес. Для Сполучених Штатів ленд-ліз також корисний, тому що програма позитивно вплине на американську економіку. Насамперед, це буде вигідно американським підприємствам, які працюють у сфері військової промисловості. [7]

Попри позитивну позицію багатьох експертів щодо ленд-лізу, виникають і негативні. Зокрема, існує думка, що постачання зброї з-за кордону створює конкуренцію для Оборонно-промислового комплексу України (ОПК). На думку генерального директора приватного ТОВ «Українська бронетехніка» Владислава Бельбаса, вітчизняний ОПК має великий потенціал. Водночас він переконаний, що у військовий час потрібно поєднувати імпорту зброї та внутрішнє виробництво, тому що коли держава буде чекати зброю за ленд-лізом і не розміщувати внутрішніх замовлень, то частина виробників зникне. [8]

Список використаних джерел:

1. Дмитро Шурхало. Ленд-ліз в історичній перспективі. 11.05.2022 р.
URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/lend-liz-druha-svitova-rosiya-viyuna/31843496.html>
2. Вікіпедія. Ленд-ліз. 04.06.2022 р.
URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%BB%D1%96%D0%B7>
3. Сили спеціальних операцій ЗС України. Ленд-ліз це зброя перемоги.
URL:<https://sof.mil.gov.ua/news/159-lend-liz-ce-zbroya-peremogi>
4. Вікіпедія. Закон про ленд-ліз для оборони демократії Україною від 2022 року. 15.08.2022 р.
URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Закон_про_ленд-ліз_для_оборони_демократії_Україною_від_2022_року
5. Радіо Свобода. 24.08.2022 р.
URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/news-usa-ukrayina-dopomoga-viyuna/32001426.html>
6. Закон про ленд-ліз від США: що це таке і як вплине на економіку України. 09.05.2022 р.
URL:<https://tsn.ua/ato/zakon-pro-lend-liz-vid-ssha-scho-ce-take-i-yak-vpliv-na-ekonomiku-ukrayini-2032177.html>
7. Олександр Кричковський. Перелом у війні може розпочатися разом із ленд-лізом – військовий експерт. 21.08.2022 р.

URL:<https://zn.ua/ukr/UKRAINE/perelom-u-vijni-mozhe-rozpochatisja-razom-iz-lend-lizom-vijskovij-ekspert.html>

8. Дмитро Бадрак. Ленд-ліз і український ОПК. 08.07.2022 р.

URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3523956-lendliz-i-ukrainskij-opk.html>